

Кнейслер О. В.,

докторант кафедри міжнародних фінансів

Тернопільського національного

економічного університету

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні тенденції функціонування вітчизняного ринку перестрахування. Визначено низку проблем, які необхідно вирішити з метою відродження професійного перестрахування в Україні. Запропоновано напрями ефективного розвитку українського професійного ринку перестрахування.

Ключові слова: перестрахування, ринок перестрахування, професійне перестрахування, професійний перестраховик, перестрахова діяльність.

The main trends of the domestic reinsurance market functioning are considered. The problems that must be resolved in order to restore the professional reinsurance in Ukraine are determined. Directions of the efficient development of Ukrainian professional reinsurance market are identified.

Keywords: reinsurance, reinsurance market, professional reinsurance, professional reinsurer, the professional reinsurer, reinsurance activities.

В умовах утвердження ринкових відносин та негативного впливу фінансової кризи підвищується роль перестрахування у страховій системі як механізму захисту страховиків від ризиків невиконання зобов'язань перед страхувальниками за договорами страхування, забезпечення гарантії фінансової стійкості їх страхових операцій та платоспроможності. Підтримання економічної стабільності страхового ринку, зростання рівня його фінансової безпеки у контексті невизначеності та ризикованості сучасного суспільства, розширення фінансових можливостей страховиків та меж страхового бізнесу неможливе без ефективного функціонування ринку перестрахування та професійних гравців на ньому. І як стверджує А. Волошина, “лише професійні перестраховики, які ніколи не були конкурентами для страхових компаній, надають послуги останнім з метою захисту їх інтересів, портфелю та страхувальника. Саме в цьому і є головна філософія діяльності професійного перестраховика”¹. Отже, одним із напрямів подальшого розвитку вітчизняного

¹ Волошина А. Поява в Україні професійних перестраховиків – закономірність! / А. Волошина // Страхова справа. – 2005. – №2(18). – С.53.

перестраховального ринку є створення професійних перестраховальних компаній, які спеціалізуються виключно в галузі перестраховування, “у сферу їх діяльності не входить пряме страхування, і відповідно прямі контакти зі страхувальниками”².

Проблеми діяльності професійних перестраховиків досліджують багато вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, зокрема, В. Веретнов, А. Волишина, О. Козьменко, І. Постнікова, Н. Ткаченко, Ю. Тронін та ін. Враховуючи вагомий внесок науковців і практиків у розвиток вітчизняного перестраховування, зазначимо, що малодослідженими є проблеми, які перешкоджають відродженню та ефективному розвитку професійного ринку перестраховування в Україні.

Метою статті є дослідження основних проблемних тенденцій на ринку професійного перестраховування та окреслення пріоритетних напрямів його розвитку в Україні.

На жаль, професійний ринок перестраховування в Україні несформований, що пояснюється нерозумінням глибинної сутності перестраховування і його великого значення як на мікро-, так і макроекономічному рівнях. Так, серед науковців і практиків панують різні думки стосовно бізнес-моделі перестраховальної компанії та її функціонального призначення. Зокрема, Л.В. Супрун наголошує, що перестраховування – господарська, підприємницька діяльність, така діяльність є ініціативною, самостійною, систематичною, на власний ризик з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку³. Аналогічну думку розділяє М.В. Мних, наділяючи перестраховальну діяльність рисами підприємництва⁴.

Водночас А.П. Волошина зазначає, що перестраховування є професійною діяльністю, оскільки перестраховування надає захист страховику⁵. Розділяє таку точку зору В. Веретнов, на думку якого “перестраховальна компанія в Україні здійснює саме професійну діяльність, хоча і має на меті отримання прибутку, за сучасних реалій вона пропонує більшу цінність для страховиків у захисті, ніж отримує від цього певний зиск”⁶. Ми погоджуємося з твердженням авторів стосовно того, що перестраховальна компанія здійснює професійну діяльність, оскільки основним функціональним призначенням перестраховування є захист економічних інтересів страховика в разі його страхової неплатоспроможності, забезпечення якого можливе лише за професійної майстерності перестраховика. Однак, професійний рівень перестраховальної діяльності не суперечить можливостям її прибутковості. В

² Пфайффер К. Введение в перестрахование. / К. Пфайффер.– М.: Анкил, 2000. – С.10.

³ Супрун Л.В. Поняття перестраховальної діяльності та перестрахової компанії / Л.В. Супрун // Наукові записки. Том 53. Юридичні науки, 2006. – С.102.

⁴ Мних М.В. Перестраховування: посіб. для студ. вузів / М.В. Мних. – К.: Знання України, 2004. – С.90.

⁵ Волошина А. Прозорість і перспективність українського ринку перестраховування / А. Волошина // Страхова справа. – №1 (21). – 2006. – С.26-28.

⁶ Веретнов В. Формування інституту професійних перестраховиків в Україні: необхідність та доцільність / В. Веретнов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://insbizz.blogspot.com/2009/11/blog-post_3181.html.

ринкових умовах діяльність будь-яких суб'єктів господарювання, у тому числі і перестраховальних компаній, спрямована на отримання економічної вигоди для її власників. Саме очікування високих і швидких прибутків від перестраховальної діяльності та не досягнення відповідного результату, існування більш привабливих для інвесторів форм вкладення капіталу призвело до незацікавленості власників у розвитку перестраховальних компаній та до закриття в 2009 році практично усіх професійних перестраховиків в Україні.

Зазначимо, що інститут професійного перестраховування почав зароджуватися на вітчизняному ринку ще в 1994 році в момент заснування трьох перестраховальних компаній: у червні – “Української перестраховальної компанії” (м. Львів), у листопаді – “Скіфія Ре” (м. Київ)⁷, у липні – “Європоліс” (м. Київ)⁸. В квітні 2004 року було організовано нову професійну перестраховальну компанію “Лідер Ре”, яка з жовтня 2006 року по грудень 2008 року входила до складу VAB Group під назвою “VAB RE”. Однак, в 2008 році відбувся вихід компанії з групи, внаслідок чого їй знову було повернуто попередню назву “Лідер Ре”. Відтак, впродовж 2004-2010 рр. ринок перестраховування України представлений єдиним професійним перестраховиком “VAB RE” (“Лідер Ре”).

Однак, перестраховальна компанія “Лідер Ре” в 2010 році втрачає свої лідерські позиції професійного перестраховика, змінюючи стратегію діяльності на розвиток страхових і перестраховальних операцій. І як зазначає попередній керівник ПК “Лідер Ре” А. Волошина: “Враховуючи ситуацію, яка склалася на ринку, дуже складно займатися лише перестрахованням. Змінюється перестраховальна політика на ринку, і це вплинуло, в тому числі і на нас – вести бізнес стало набагато складніше. Змінилося і відношення до України на міжнародних ринках, для роботи на міжнародному ринку необхідно підвищити капіталізацію, отримати міжнародні рейтинги. А швидко змінити ситуацію нереально. Єдиний вихід – розвиток прямого страхування одночасно з перестрахованням”⁹.

У даному контексті визначимо низку проблем, які необхідно вирішити з метою відродження та ефективного розвитку професійного ринку перестраховування в Україні.

1. Недостатня місткість та низька капіталізації вітчизняного страхового ринку.

На практиці розрахунок місткості вітчизняного ринку перестраховування здійснюється на основі законодавчо встановленого нормативу – максимального власного утримання страхової компанії за одиничним ризиком, який вона отримала на страхування, що становить

⁷ Історія страхування: Підручник / [С.К. Реверчук, Т.В. Сива, С.І. Кубів, О.Д. Вовчак]; за ред. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2005. – С.184.

⁸ Європоліс, Перестраховальне товариство, ВАТ // Бізнес-каталог “UA-REGION.INFO” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua-region.com.ua/2150644>.

⁹ Волошина А. “Лідер Ре” меняет курс / А. Волошина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tristar.com.ua/1/art/lider_re_meniaet_kurs_20408.html.

10% розміру статутного капіталу та сформованих страхових резервів¹⁰. В теорії і практиці ведуться дискусії стосовно встановленого нормативу щодо мінімальної величини статутного капіталу українського перестраховика. Згідно діючого страхового законодавства для універсальних страховиків і професійних перестраховиків мінімальний розмір статутного капіталу становить 1 млн. євро. При цьому, Н.В. Ткаченко стверджує про необхідність підвищення цього нормативу та наводить приклади мінімального розміру статутних капіталів, затверджених в Країнах ЄС – не менше 3 млн. євро, в Росії – не менше 120 млн. руб.¹¹ Ми поділяємо думку науковця, зважаючи на роль і значення перестраховування, а відтак, мінімальна величина статутного капіталу перестраховувальної компанії повинна бути більшою, ніж у звичайних страховиків.

Певна диференціація мінімального розміру капіталу для страховиків різних галузей та перестраховиків визначена у Проекті №9614 Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” від 19.12.2011 року, відповідно до якої встановлено мінімальний розмір регулятивного капіталу розмірі 32 000 000 грн. для професійних перестраховиків. Однак, у законопроекті відсутнє поняття статутного капіталу, а натомість серед вимог до платоспроможності страховиків (перестраховиків) впроваджено поняття регулятивного капіталу, сутність якого не роз’яснено, а лише зазначено порядок розрахунку в розрізі класів страхування з використанням лінійної формули.

Підвищення вимог до розміру капіталу сприятиме підвищенню надійності та прозорості перестраховувальної галузі, довіри до її учасників, забезпеченню гарантій виконання страхових зобов’язань за договорами з високим рівнем збитковості. Однак, для української практики такі законодавчі нововведення можуть негативно позначитися на розвитку професійного ринку перестраховування, який є неповноцінним, оскільки на ньому відсутні спеціалізовані перестраховики. Відтак, підвищення мінімальної величини статутного капіталу перестраховиків ще більше відлякуватиме потенційних інвесторів від вкладання коштів у дорогу, високоризикову та низько прибуткову перестраховувальну галузь. І як стверджує М. Філіппова, якщо зменшується кількість гравців на будь-якому ринку, то знижується конкуренція на ньому. А як правило, це позначається на споживачах, оскільки зменшується кількість альтернативних пропозицій страхової (перестраховувальної) послуги, як за ціною, так і за складом послуги¹².

¹⁰ Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” №2745-III за станом на 1 грудня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

¹¹ Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика [Текст]: монографія / Н.В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Черкаси: “Черкаський ЦНТЕІ”, 2009. – С. 385.

¹² Филиппова М. Уставные капиталы страховщиков увеличат / М. Филиппова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finansist-kras.ru/mneniya/ustav-kap-strahovshikov>.

На нашу думку, можливість виконання перестраховиком належним чином прийнятих на себе зобов'язань за договорами перестраховування залежить безпосередньо, як від розміру власних ресурсів, так і дотримання правил чинного законодавства щодо формування перестрахових резервів та їх якісного розміщення, а також виваженої перестраховальної політики.

2. На вітчизняному ринку перестраховування розвинені некласичні форми, методи і схеми перестраховальних відносин. Це є очевидною тенденцією, оскільки на ньому функціонують переважно універсальні страховики, для яких перестраховування є лише одним з видів страхової діяльності. Відповідно, досить часто на ринку ускладнюються договірні відносини між прямими страховиками внаслідок розкриття андеррайтингової політики цедента та інформації про страхувальника, виникають проблеми стосовно виплати страхового відшкодування та максимального задоволення інтересів страхувальників в отриманні надійного страхового захисту. Тому, передача ризиків між універсальними страховиками здійснюється в основному на принципах взаємності, що передбачає обов'язковий двосторонній обмін ризиками в перестраховуванні та породжує демпінгові перестрахові тарифи, відсутність єдиних стандартів і вимог до договорів перестраховування.

У даному контексті саме професійний ринок перестраховування здатний забезпечити якість перестраховальних послуг, розширити спектр перестраховальних програм, підвищити гарантії виконання страхових зобов'язань та повноти і своєчасності виплати страхового відшкодування. На початковому етапі формування спеціалізованого перестраховального ринку доцільно підвищити професіоналізм його учасників шляхом оптимального поєднання діяльності вітчизняних страховиків і перестраховиків. Це призведе до зростання місткості ринку, її доступності і популярності, як для українських, так і іноземних споживачів перестраховальних послуг, у контексті дотримання стандартів продуктової складової ринку з урахуванням звичаїв і традицій вітчизняного страхового ринку та міжнародних принципів ведення перестраховальних операцій.

В умовах розвитку міжнародного сегменту ринку перестраховування, послуги якого характеризуються високими тарифами та жорсткою андеррайтинговою політикою, зростає попит страхового ринку на внутрішнє професійне, якісне та більш дешевше покриття страхових ризиків порівняно з наданням таких послуг перестраховиками-нерезидентами. “В цій ситуації саме внутрішній професійний перестраховик, знаючи особливості національного ринку, його специфіку та структуру, може запропонувати страховим компаніям індивідуальні програми перестраховування”¹³. При цьому професійному перестраховуванню

¹³ Ткаченко Н.В. Проблеми та перспективи розвитку професійних перестраховиків в Україні / Н.В. Ткаченко // Світ фінансів. – 2007. – №4 (13). – С.130.

притаманний високий рівень соціальної та економічної корисності на противагу альтернативної, коли перестрахованням займаються тільки універсальні страховики. Як свідчить світова практика, спеціалізовані перестраховики володіють вищими, ніж в середньому на ринку, фаховими знаннями, накопиченим досвідом, та вмінням застосування їх у своїй діяльності. Так, на етапі укладання договору страхування страховики можуть розробляти спільні перестраховальні програми з професійними перестраховиками, забезпечуючи спрощення процедури подальшого перерозподілу ризику та проведення перестраховальних операцій. “Поява таких суб’єктів господарювання та розмежування функцій між страховими та перестраховими компаніями надасть можливість створити необхідні умови для формування самостійного перестрахового ринку, який буде здатен акумулювати значні за розмірами ризику”¹⁴.

3. *В Україні відсутній системний підхід до розуміння потенційних можливостей перестраховання як для страховиків, власників, так і держави в цілому.* Як свідчить світова практика, перестраховальний бізнес дає можливість його власникам отримати прибуток та зростання капіталізації своїх інвестиційних вкладень, що сприяє їх зацікавленості у розвитку професійного ринку перестраховання. В нашій країні перестрахова діяльність характеризується низькою рентабельністю та високим ризиком внаслідок запровадження стандартів тарифної цінової політики, яка базується на середньому для ринку рівні витрат та рентабельності. Слушно зазначає В. Веретнов, “якщо врахувати цей фактор, компанія може зазнати збитків та не виправдати покладених на неї очікувань акціонерів завдяки втраті своєї конкурентоспроможності”¹⁵.

Вагомим і впливовим гравцем, зацікавленим у розвитку ринку перестраховання та інтеграції його до світового ринку, повинна стати держава. Зазначимо, що перестраховальна діяльність в Україні є законодавчо нерегульованою, не визначена чинним законодавством як окремий вид діяльності і не ліцензована. Відповідно в нашій країні відсутнє законодавче підґрунтя для функціонування професійних перестраховиків з відповідною ліцензією. Крім того, у Проекті №9614 Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” від 19.12.2011 року ліцензування перестраховальної діяльності непередбачено.

На нашу думку, перестраховання як вид діяльності має здійснюватися професійними перестраховиками з дотриманням норм діючого законодавства, які повинні виконуватися всіма суб’єктами ринку, та стандартів до провадження міжнародної перестраховальної діяльності. Тому, перестраховальна діяльність повинна підлягати ліцензуванню, що дасть

¹⁴ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А та ін. – Суми: Університетська книга, 2011. – С.353.

¹⁵ Веретнов В. Формування інституту професійних перестраховиків в Україні: необхідність та доцільність / В. Веретнов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://insbizz.blogspot.com/2009/11/blog-post_3181.html.

право перестраховикам приймати ризики за усіма видами страхування та визначить статус перестраховальної компанії, сформує єдині правила та принципи ведення перестраховального бізнесу. Позитивний досвід такої практики характерний для Росії, що підтверджується ефективністю функціонування російського ринку перестраховання.

Отже, роль держави у прискоренні розвитку вітчизняного ринку перестраховання є очевидною, і як наголошує О.В. Козьменко, "...поява професійних перестрахових компаній неможлива без розробки відповідної законодавчої бази, яка б регламентувала питання, пов'язані з умовами створення перестрахових компаній, ліцензування їх діяльності, розміщення резервів, взаємодії зі страховими компаніями і брокерами та ін. Виходячи з цього, передумовою розвитку інституту професійних перестраховиків в Україні повинні бути спільні зусилля всіх учасників страхового і перестрахового ринків та державних органів регулювання відносно створення відповідних нормативно-правових й інфраструктурних засад організації даного процесу"¹⁶.

Законодавча неурегульованість перестраховальної діяльності та відсутність її ліцензування породжує і поглиблює проблеми перестраховання життя в Україні. Так, в сучасних умовах українські спеціалізовані перестраховики не можуть перестраховувати ризики за видами страхування життя, оскільки не мають відповідної ліцензії. Враховуючи незначну кількість гравців (станом на 31.12. 2010 року - 67 страхових компаній), з яких реально працює на ринку страхування життя близько 20, отримана ліцензія дає їм право здійснювати перестраховальні операції на взаємних умовах. Відповідно, діюча законодавча база спрямовує страховика на укладання таких перестраховальних договорів за принципом взаємності або розміщення ризиків у перестраховиків-нерезидентів.

Як свідчить вітчизняна практика, близько 90% премій за вихідним перестраховання життям належить іноземним перестраховикам. Отже, практично усі перестраховальні послуги вітчизняні страховики купують у перестраховиків-нерезидентів за відсутності вагомих альтернатив на українському ринку перестраховання. Така практика передачі ризиків з страхування життя закордон впродовж останніх років довела свою ефективність, оскільки серед гравців ринку переважають потужні іноземні професійні перестраховики, рейтинг та репутація яких є досить високими.

Крім того, більшість страхових компаній, що функціонує на ринку страхування життя, є компаніями із іноземним капіталом. Як наслідок, ризики таких страховиків перестраховуються в основному в країні інвестора та місцезнаходженні материнської компанії. Враховуючи вищенаведене, незрозумілою є позиція нашої держави, яка не

¹⁶ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А та ін. – Суми: Університетська книга, 2011. – С.353-354.

суперечить такій загально визнаній вітчизняній перестраховальній практиці. Адже всі ризики за видами страхування життя, що передаються перестраховикам-нерезидентам у перестраховання, характеризуються збитковістю, що є значно нижчою від збитковості окремих видів загального страхування, ризики за якими розміщуються на внутрішньому перестраховальному ринку (наприклад страхування автокаско).

На нашу думку, з метою підвищення ефективності функціонування ринку перестраховання необхідно:

по-перше, дозволити вітчизняним професійним перестраховикам перестраховувати ризики за видами страхування життя, що сприятиме появі українських спеціалізованих гравців на ринку, збільшенню можливостей для використання внутрішньої місткості страхового ринку в цілому, зростанню податкових надходжень від перестраховиків і наповненню бюджету держави, та підвищенню інвестиційної привабливості перестраховального бізнесу в країні;

по-друге, встановити диференційні ліміти власного утримання для страхових компаній (цедентів), зокрема, для страховиків, які здійснюють страхування життя, визначити рівень мінімального утримання страхових премій та обмежити обсяг зовнішнього вихідного перестраховання, який на даний момент сягає 90%. Це, в свою чергу, забезпечить зростання місткості ринку страхування життя, створить можливості для розвитку внутрішнього ринку перестраховання життя та дозволить зберегти значний обсяг довгострокових інвестиційних ресурсів в національній економіці.

Водночас, із необхідністю законодавчого регулювання перестраховальної діяльності, держава “повинна змінити вектор зусиль з виключно регуляторної і фіскальної політики на активну участь в діяльності ринку перестраховальних послуг”¹⁷. Відповідно, досить часто в економічній літературі до дієвих методів впливу держави на перестраховальні процеси відносять створення державної перестраховальної компанії. Однак, серед науковців і практиків не розв’язаною є дилема стосовно необхідності та доцільності створення державної (національної) перестраховальної компанії.

Так, одні економісти-дослідники підтримують ідею організації національної перестрахової компанії¹⁸, інші – повністю заперечують¹⁹. При цьому думка прихильників

¹⁷ Волошина А. Перестраховання як ефективний спосіб захисту ризиків / А. Волошина // Страхова справа. – 2008. – №2 (30). – С.52.

¹⁸ Гварлиани Т.Е. Денежные потоки в страховании / Т.Е. Гварлиани, В.Ю. Балакиреева. – М.: Финансы и статистика, 2004. – С.55; Худиел Н.Н. Формирование единого страхового рынка в СНГ: причины, формы и тенденции / Н.Н. Худиел // Страховое дело. – 2005. – №1. – С.51; Ткаченко Н.В. Проблеми та перспективи розвитку професійних перестраховиків в Україні / Н.В. Ткаченко // Світ фінансів. – 2007. – №4 (13). – С.132-134.

першої позиції розподіляється за декількома можливими варіантами створення національної перестрахової компанії. Перший варіант – організація перестраховальної компанії з використанням державних фінансових ресурсів, що надасть можливості проведення управління і нагляду за перестраховальними операціями за допомогою ринкових механізмів, забезпечення реальних гарантій підтримки виконання зобов'язань за великими та катастрофічними ризиками. Для прикладу, за участю державних фінансових ресурсів створені і функціонують національні перестраховики у Туреччині (“Destek RE”), Бразилії (“IRB Brasil Resseguros”), Польщі (“Polish Re”), Словенії (“Sava Re”).

Другий варіант передбачає організацію національної перестраховальної компанії з добровільною участю в якості засновників-акціонерів прямих страховиків²⁰. Організації подібного типу створені в Україні, до яких належать перестрахові пули. Це добровільна угода страховиків (цедентів), які займаються самостійно первинним страхуванням, а надлишок ризиків передають на перестраховання в пул. “Ці процеси повинні проходити за ініціативи як безпосередньо учасників страхового і перестрахового ринків, так і державних органів, оскільки перестрахові пули в основному беруть участь у перерозподілі ризиків, які впливають не тільки на економічну, а й на соціальну безпеку держави”²¹. На жаль, в Україні не існує жодного перестрахового пулу, що пояснюється нерозвинутою інфраструктурою вітчизняного ринку перестраховання. Створення перестраховальних пулів за окремими ризиками сприятиме об'єднанню фінансових можливостей страховиків для забезпечення надійного страхового захисту, експорту страхових гарантій, залученню значних обсягів капіталу в національну економіку.

Третій або змішаний варіант, за яким визначено доцільність створення державного фонду за участю вітчизняних страхових компаній і держави, що виконуватиме функцію гарантійного перестрахового фонду для компенсації збитків за пріоритетними програмами розвитку і реконструкції та стане стимулом розвитку старих та розробки нових напрямів страхування²².

Ми однозначні у своїй позиції стосовно того, що створення в Україні державної перестрахової компанії (100% капіталу держави), яка буде визначати стратегію вітчизняного перестраховання, – це відмова від ринкових принципів господарювання. Виникнення такої

¹⁹ Тронин Ю.Н. Основы страхового бизнеса / Ю.Н. Тронин. – М.: Издательство “Альфа-Пресс”, 2006. – С.164; Постникова И.Ю. Теория перестрахования: моногр. / И.Ю. Постникова. – М.: ОАО “Московская типография “Транспечать”, 2009. – С.30.

²⁰ Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика [Текст]: монографія / Н.В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Черкаси: “Черкаський ЦНТЕІ”, 2009. – С. 391.

²¹ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А та ін. – Суми: Університетська книга, 2011. – С.154.

²² Волошина А. Перестраховання як ефективний спосіб захисту ризиків / А. Волошина // Страхова справа. – 2008. – №2 (30). – С.52.

компанії з відповідною ідеологією означає повернення до адміністративно-командних методів управління страхуванням, що перешкоджає повноцінному розвитку ринкових відносин, знищує конкуренцію на перестраховальному ринку, а відтак свободу вибору перестраховального захисту. З цього приводу, слушно зазначає І.Ю. Постнікова, що рівний доступ до перестраховальної послуги – це одна із основних вимог існування ринкової економіки, яка передбачає суто добровільний вибір страховиком перестраховика, забезпечує мінімальну регламентацію конкурентного середовища, конкуренцію перестраховальних продуктів, тарифів, ємностей і додаткового сервісу страховику²³. Не підтримує такий сценарій розвитку перестраховального ринку В. Демченко, вказуючи на попередній досвід, та підтверджує, що вірогідність такого сценарію є дуже низькою (5-10%), яка через 3-5 років втратить свою актуальність²⁴.

На нашу думку, найбільш прийнятним в сучасних умовах розвитку страхової індустрії України є третій варіант створення національного перестраховика, за якого передбачається формування низки гарантійних перестрахових фондів на добровільних засадах прямими страховиками і державою, які і будуть їх акціонерами. Такі спеціалізовані фонди є прототипом державної страхової компанії, яка надаватиме перестраховальне покриття винятково за державними програмами та забезпечуватиме захист за тими ризиками, запобігання яким буде державним завданням. Водночас, спеціалізовані перестрахові фонди призначені для компенсації збитків за пріоритетними галузями економіки, для яких характерний високий ступінь ризику, величезний розмір збитковості. Низька капіталізація страхового ринку не дозволяє покривати такі напрями економічної діяльності договорами страхування або покривати лише частково. Однак, виявлення, розрахунок та мінімізація ризиків за пріоритетними проектами є стратегічним завданням розвитку економіки нашої держави, яке повинне вирішуватися за допомогою страхування. Відповідно, створення спеціалізованих гарантійних перестрахових фондів є необхідним за такими основними напрямами економічної діяльності: сільське господарство (перестраховування сільськогосподарських ризиків); нафтогазова промисловість (перестраховування ризиків від катастроф і стихійних лих (нафто- і газопроводи, ГЕС, АЕС)), авіаційна галузь (перестраховування авіаційних ризиків) та ін. Кожен з цих фондів буде мати своє призначення, специфіку правил і тарифів за перестраховальними договорами, розміри відповідальності учасників. Виступаючи одночасно акціонерами перестраховальних пулів страховики і

²³ Постнікова І.Ю. Теорія перестраховування: моногр. / І.Ю. Постнікова. – М.: ОАО “Московская типография “Транспечать”, 2009. – С.30.

²⁴ Демченко В. Перестраховування в РФ: реальність і очікування / В. Демченко // Страхова справа. – 2008. – №1 (29). – С.45.

держава будуть зацікавлені в ефективному їх функціонуванні з точки зору задоволення інтересів страхового ринку, власників та держави.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, зазначимо, що існують об'єктивні і суб'єктивні передумови, що заважають формуванню та розвитку професійного ринку перестрахування в Україні. Серед об'єктивних передумов виділимо недостатню місткість та капіталізацію вітчизняного страхового ринку, відсутність кваліфікованих професійних гравців на ринку перестрахування, низький розвиток його інфраструктури. Суб'єктивними передумовами, що заважають повноцінному розвитку інституту професійних перестраховиків, є нерозуміння державою потенційних можливостей перестрахування, а відповідно, неефективне прийняття нею рішень щодо створення професійних перестраховиків, управління та регулювання їх діяльністю, незацікавленість власників у розвитку професійного перестраховального бізнесу, для якого характерні низькі доходи та високий ризик. На нашу думку, формування професійного ринку перестрахування є логічною закономірністю і необхідністю розвитку вітчизняної страхової індустрії, яке сприятиме захисту страхового ринку від катастрофічних ризиків і ризиків техногенного характеру, стимулюванню розвитку страхування за пріоритетними галузями економіки, розвитку фінансового перестрахування як механізму захисту ринку фінансових послуг.